

Doktor Anna Ólafía Sigurðardóttir

Doktor Berglind Hálfðánsdóttir

DOKTORSVARNIR VIÐ HJÚKRUNAR- FRÆÐIDEILD VORIÐ 2016

TVÆR DOKTORSVARNIR voru í Hjúkrunarfræðideild vorið 2016. Það voru þær Anna Ólafía Sigurðardóttir, sem varði doktorsritgerð sína í hjúkrunarfræði í apríl, og Berglind Hálfðánsdóttir sem varði doktorsritgerð sína í ljósmóðurfræði í maí síðastliðnum.

Doktorsritgerð Önnu Ólafíu ber heitið Fjölskylduhjúkrunarmeðferð á barnadeildum (Family Systems Nursing Interventions in Pediatric Settings). Meginmarkmið rannsóknarinnar var að hanna, þróa og prófa fræðslu- og stuðningsmeðferð fyrir fjölskyldur barna á barnadeildum. Rannsóknin byggist á fjórum ritrýndum greinum. Í fyrsta

lagi var markmiðið að skipuleggja fræðslu- og stuðningsmeðferð á veraldarvefnum fyrir fjölskyldur barna með krabbamein, meta gagnsemi viðkomandi heimasíðu og kanna áhrif meðferðarinnar á lífsgæði út frá sjónarmiðum barna og foreldra. Í öðru lagi að meta ávinning af tveimur meðferðarsamræðum við foreldra barna með astma hvað varðar fjölskyldustuðning og lífsgæði barnanna. Í þriðja lagi að kanna hvort fræðsla og þjálfun í aðferðum fjölskylduhjúkrunar fyrir hjúkrunarfræðinga og ljósmæður á

Niðurstöður rannsóknarinnar leiddu einnig í ljós að hjúkrunarfræðingar og ljósmæður, sem töldu sig verða fyrir auknu starfsálagi og hafa litla stjórn á aðstæðum, álitu stuðning frá yfirmönnum og samstarfsfólki marktækt meiri ef þær höfðu farið á námskeið í fjölskylduhjúkrun.

kvenna- og barnasviði hefði áhrif á starfsálag, sjálfstæði í starfi, starfsánægju og stuðning á vinnustað. Að lokum var fjórða markmið rannsóknarinnar að kanna hvaða þættir spá fyrir um ánægju með heilbrigðisþjónustuna meðal foreldra barna og unglinga sem fengu þjónustu á barnadeildum kvenna- og barnasviðs Landspítalans.

Ein af forsendum rannsóknarinnar var sú að alvarleg veikindi barna eða unglinga hafa áhrif á alla innan fjölskyld-

unnar. Meginniðurstöður rannsóknarinnar voru þær að foreldrar barna með krabbamein voru ánægðir með heimasíðuna og þótti hún gagnleg og hjálpleg. Mæður barna með astma í tilraunahópi upplifðu marktækt meiri stuðning eftir fræðslu- og stuðningsmeðferðina. Auk þess fundu börnin, sem áttu foreldra sem tóku þátt í fræðslu- og stuðningsmeðferðinni, einnig til minni astmaeinkenna eftir fræðslu- og stuðningsmeðferðina sem foreldrarnir fengu heldur en börn foreldra í samanburðarhópi. Niðurstöður rannsóknarinnar leiddu einnig í ljós að hjúkrunarfræðingar og ljósmæður, sem töldu sig verða fyrir auknu starfsálagi og hafa litla stjórn á aðstæðum, álitu stuðning frá yfirmönnum og samstarfsfólki marktækt meiri ef þær höfðu farið á námskeið í fjölskylduhjúkrun. Að lokum spáði fjölskyldustuðningur marktækt fyrir um ánægju foreldra með heilbrigðisþjónustuna. Þessar niðurstöður ættu að vera hjúkrunarfræðingum, og öðrum

heilbrigðisstarfsmönnum, hvatning til að halda áfram að skipuleggja og innleiða fræðslu- og stuðningsmeðferð á barnadeildum og stuðla að því að þessi heilbrigðisþjónusta verði partur af hefðbundinni þjónustu og starfsháttum barnadeilda.

Aðalleiðbeinandi og umsjónarkennari í verkefninu var dr. Erla Kolbrún Svavarsdóttir, prófessor við Hjúkrunarfræðideild Háskóla Íslands. Auk hennar sátu í doktorsnefndinni dr. Ann W. Garwick, prófessor við Háskólann í Minnesota, dr. Mary Kay Rayens, prófessor við Háskólann í Kentucky-Lexington, dr. Sigrún Júlíusdóttir, prófessor emeritus við Félagsráðgjafadeild Háskóla Íslands, og dr. Árelía Eydís Guðmundsdóttir, dósent við Viðskiptafræðideild sama skóla. Andmælendur í vörnninni voru dr. Nancy J. Moules, prófessor við Háskólann í Calgary í Kanada, og dr. Ragnar Bjarnason, yfirlæknir og prófessor við Læknadeild Háskóla Íslands. Dr. Helga Jónsdóttir, deildarforseti Hjúkrunarfræðideilda, stjórnaði athöfninni sem fram fór í Hátíðasal Háskóla Íslands.

Anna Ólafía hefur starfað á Barnaspítala Hringins frá 1987, lengst af við stjórnun, en nú síðustu ár sem kennslustjóri, klínískur lektor og sérfræðingur í barnahjúkrun.

Fyrirframákveðnar heima-fæðingar á Íslandi

Doktorsritgerð Berglindar Hálfðánsdóttir í ljósmóðurfræðum ber heitið: Fyrirframákveðnar heima-fæðingar á Íslandi: Forsendur, útkoma og áhrifaþættir (Planned home births in Iceland: Premise, outcome and influential factors). Heima-fæðingum á Íslandi hefur fjölgað hratt frá aldamótum. Nýlegar rannsóknir hafa að jafnaði sýnt minni inngrip og heilsufarsvandamál hjá mæðrum eftir fyrirframákveðnar heima-fæðingar, en nýburum hefur vegnað misvel eftir löndum. Markmið rannsóknarinnar var að skoða sjálfræði kvenna um val á fæðingarstað, bera saman árangur fyrirframákveðinna heima-fæðinga og sjúkrahús-fæðinga á Íslandi og meta áhrif frábendinga og viðhorfa kvenna á útkomu fæðinga.

Ritgerðin er byggð á fjórum rannsóknargreinum. Rannsókn 1 var hugtakagreining á sjálfræði kvenna um val á fæðingarstað. Rannsóknir 2 og 3 voru afturvirkar ferilrannsóknir á öllu þýði 307 fyrirframákveðinna heima-fæðinga á Íslandi 2005-2009 og pörðu markmiðsúrtaki 921 fyrirframákveðinnar sjúkrahús-fæðingar hjá

sambærilegum rannsóknarhópi. Rannsókn 4 var framvirk ferilrannsókn á áhrifum viðhorfa kvenna til fæðinga á útkomu fæðinga.

Markmið rannsóknarinnar var að skoða sjálfræði kvenna um val á fæðingarstað, bera saman árangur fyrirframákveðinna heimafæðinga og sjúkrahúsfæðinga á Íslandi og meta áhrif frábendinga og viðhorfa kvenna á útkomu fæðinga.

Þeir þættir, sem skilgreina sjálfræði kvenna um val á fæðingarstað, eru upplýsing, hæfi og frelsi. Hríðaörvun með lyfjum, mænurótardeyting og miklar blæðingar (≥ 500 ml) voru marktækt minni í fyrirframákveðnum heimafæðingum en sjúkrahúsfæðingum. Útkoma fyrirfram ákveðinna heimafæðinga var marktækt verri ef frábendingar voru til staðar. Áhrif frábendinga voru marktækt neikvæðari í fyrirframákveðnum heimafæðingum en í sjúkrahúsfæðingum. Viðhorf kvenna til fæðinga og inngripa hafði áhrif á sambandið milli viðhorfa þeirra til heimafæðinga og útkomu fæðinganna. Sú þekking, sem birtist í þessari rannsókn, mun auðvelda upplýst val kvenna á fæðingarstað á Íslandi.

Leiðbeinandi Berglindar í verkefninu var dr. Herdís Sveinsdóttir, prófessor við Hjúkrunarfræðideild Háskóla Íslands. Auk hennar sátu í doktorsnefndinni dr. Ólöf Ásta Ólafsdóttir, lektor við Hjúkrunarfræðideild Háskóla Íslands, dr. Alexander Kr. Smárasón, prófessor við Heilbrigðisvísindastofnun Háskólans á Akureyri, og dr. Ingegerd Hildingsson, prófessor við Háskólann í Uppsöllum. Andmælendur í vörnninni voru dr. Ank de Jonge, dósent við Vrije Universiteit Amsterdam, og dr. Helga Zoéga, dósent við Læknadeild Háskóla Íslands. Dr. Helga Jónsdóttir, deildarforseti Hjúkrunarfræðideildar, stjórnaði athöfninni sem fram fór í Hátíðasal Háskóla Íslands.

Berglind hefur starfað sem ljósmóðir við meðgönguvernd og fæðingarfræðslu á heilsugæslustöðvum Lágmúla, Hlíðasvæðis og Efstaleitis, við fæðingarþjónustu á Landspítala og Heilbrigðisstofnun Vesturlands og sem sjálfstætt starfandi ljósmóðir við heimaþjónustu í sængurlegu.

